

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA

SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA

**DĖL DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMO 2, 3, 4, 6, 25, 27 IR 39 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO, ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 96 IR 98 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO, BAUSMIŲ VYKDYMO KODEKSO 41 STRAIPSNIO PAKEITIMO, NELAIMINGŲ
ATSITIKIMŲ DARBE IR PROFESINIŲ LIGŲ SOCIALINIO DRAUDIMO 29 STRAIPSNIO
PAKEITIMO, STATYBOS ĮSTATYMO 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO, BAUDŽIAMOJO KODEKSO
270 STRAIPSNIO PAKEITIMO, VIDAUS TARNYBOS STATUTO 56 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ (TAP-19-806) TAIS 19-1377(2))**

2019-05-30 Nr. NV-1512

Vilnius

Projektų rengėjas - Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM).

Projektų tikslai – tobulinti darbuotojų saugos ir sveikatos teisinį reguliavimą, siekiant užtikrinti profesinės rizikos vertinimą bei darbuotojų instruktavimą ir mokymą, nesiejant to su Vyriausybės tvirtinamu pavojingų darbų sąrašu, bei tarpusavyje suderinti įstatymų nuostatas.

Dabartinė situacija:

➤ **Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme:**

- Nustatyta, kad darbų, kuriuos dirbant darbuotojams kyla didesnė profesinė rizika dėl kenksmingo/pavojingo darbo aplinkos veiksnių poveikio, sąrašą nustato Vyriausybė. Pavojingų darbų sąrašas (Sąrašas) nustatyti darbai, kuriuos dirbant gali kilti pavojus, nevertinant konkrečios profesinės rizikos darbuotojui.
- Darbdaviai privalo nustatyti darbuotojų, dirbančių darbus, kurių darbas įtrauktas į Sąrašą mokymo ir žinių iš darbuotojų saugos/sveikatos srities patikrinimo bei šių darbų saugaus atlikimo tvarką bei užtikrinti visų jų mokymą, nepriklausomai ar profesinių žinių saugiai atlikti darbą pakanka ar ne. Dėl darbuotojų, dirbančių darbus, kuriuos atliekant veikia kenksmingi/pavojingi profesinės rizikos veiksniai, tačiau neįtrauktus į Sąrašą, mokymo sprendžia darbdavys.
- Nėra aiškiai suformuotos nuostatos, atitinkančios Tarybos direktyvą 89/391/EEB dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti, kad darbuotojų instruktavimas/mokymas vykdomas darbo laiku.
- **Administracinių nusižengimų kodekse (ANK)** atskirai nuo kitų darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų pažeidimų, nustatytos baudos atliekant pavojingus darbus neblaiviam/apsvaigusiam ar vengiančiam pasitikrinti blaivumą darbuotojui ar darbdaviui jo nenušalinus nuo darbo.
- **Bausmių vykdymo kodekse (BVK)** nustatyta, kad viešuosius darbus atliekančius nuteistuosius draudžiama skirti dirbti pavojingus darbus, nustatytus Sąrašė; nuteistieji prieš viešųjų darbų pradžią instruktuojami apie darbo saugos ir sveikatos reikalavimus (vykdomas bendrasis instruktavimas, nevertinant kokios konkrečios specifinės žinios/įgūdžiai yra reikalingi atliekant konkrečius darbus).
- **Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme** nustatyta, kad nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos tarifų dydis priklauso nuo nelaimingų atsitikimų darbe, įvykusių dirbant pavojingus darbus, skaičiaus ir pavojingus darbus dirbančių darbuotojų skaičiaus santykio (rodiklį VSDF teikia Valstybinė darbo inspekcija).
- **Statybos įstatyme** nustatyta, kad ypatingiems statiniams priskiriami statiniai, kuriuose atliekami potencialiai pavojingi darbai (teisės aktai nenustato kas tai yra, todėl kyla neaiškumų dėl taikymo; be to tokie darbai turi būti sietini su darbais, keliančiais grėsmę darbuotojo saugai ir sveikatai, bet ne su statinio sauga).
- **Baudžiamajame kodekse (BK)** nustatytos bausmės už teisės aktų nustatytų statinių, kuriuose atliekami potencialiai pavojingi darbai, priežiūros/naudojimo taisyklių pažeidimus.
- **Vidaus tarnybos statute** nustatyta, kad pareigūnams mokama priemoka už darbą kenksmingomis ir pavojingomis darbo sąlygomis Vyriausybės nustatyta tvarka.

Projektų esmė:

➤ **Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo pakeitimo projekte** siūloma nustatyti:

- Konkretus pavojus darbe vertinamas ir nustatomas kiekvienoje konkrečioje darbo vietoje įvertinus darbuotojo profesinę riziką, nesiejant to su Sąrašė nustatytais darbais (Sąrašo atsisakoma).
- Darbdavys negali reikalauti, kad darbuotojas pradėtų dirbti jam pavestą darbą, jeigu jis neinstrukuotas ir (ar) neišmokytas saugiai dirbti jam pavestą darbą jį atlikti (dabar – tik jei neinstrukuotas).
- Instruktavimas ir mokymas vykdomi darbuotojų darbo laiku.

- Darbuotojai mokomi atsižvelgiant į darbe kylančią riziką, tik kai nepakanka profesinių įgūdžių ar instruktuojant suteiktą žinių, instruktavimas ir mokymas atnaujinami pasikeitus ar atsiradus naujai rizikai.
- Darbuotojų saugos ir sveikatos būklė nustatoma įvertinus profesinę riziką pagal tai, kaip darbo priemonės/darbo sąlygos atitinka darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, kokie kenksmingi/pavojingi veiksniai nustatyti, kokie įvertinimo rezultatai, kokių prevencijos priemonių imtasi rizikai šalinti.
- Darbdavys organizuoja prevencijos priemones, kai darbo priemonės/darbo sąlygos neatitinka darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų ir kai yra kenksmingų/pavojingų veiksnių.
- Atsisakoma perteklinės nuostatos, kad darbdavys organizuoja darbuotojų dirbto darbo laiko apskaitos žiniaraščių pildymą (dubliuoja Darbo kodekso nuostatą), atliekami kiti redakcinio pobūdžio taisymai.

➤ **Atsisakant Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo pakeitimų projekte nuostatų, susijusių su pavojingais darbais, bei suderinant su kitais šio įstatymo pakeitimais, siūloma patikslinti ANK, BVK, BK, Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo, Statybos įstatymus, Vidaus tarnybos statuta**, juose: atsisakant atskirų nuostatų dėl darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų pažeidimo (administracinio nusižengimo) atliekant pavojingus darbus neblaiviems/apsvaigusiems asmenims ar vengimo tikrinti blaivumą, šias nuostatas sujungiant su bendromis nuostatomis dėl neblaivaus/apsvaigusio darbuotojo buvimo darbo vietoje ir jo nenušalinimo nuo darbo (piniginių baudų dydžiai nesikeičia); atsisakant nuostatos dėl bausmių už statinių, kuriuose atliekami potencialiai pavojingi darbai, priežiūros/naudojimo taisyklių pažeidimus, nekeičiant nuostatos dėl statinių, kuriuose naudojamos/saugomos pavojingos medžiagos ar kuriuose yra potencialiai pavojingų įrenginių priežiūros/naudojimo taisyklių pažeidimų (bausmių dydžiai nesikeičia); atsisakant atskiros nuostatos, kad nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos tarifų dydis priklauso nuo nelaimingų atsitikimų, įvykusių dirbant pavojingus darbus, skaičiaus ir pavojingus darbus dirbančių darbuotojų skaičiaus santykio; patikslinant ypatingo statinio sąvoką, atsisakant neapibrėžtos nuostatos dėl potencialiai pavojingų darbų; patikslinant, kad nuteistieji prieš viešųjų darbų pradžią instruktuojami kaip saugiai dirbti (o ne apie darbo saugos ir sveikatos reikalavimus) bei atsisakant draudimo skirti jiems dirbti pavojingus darbus; patikslinant, kad vidaus tarnybos pareigūnams mokama priemoka ne už darbą kenksmingomis, labai kenksmingomis ir pavojingomis darbo sąlygomis, bet už darbą, kai yra nukrypimų nuo normalių darbo sąlygų, Vyriausybės nustatyta tvarka nustačius pareigūną veikiančius kenksmingus/pavojingus veiksnius ir nesant galimybės jų pašalinti ir kt.

Įstatymų įsigaliojimo data – 2020-05-01. Papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Derinimas: Projektams Aplinkos, Ekonomikos ir inovacijų, Energetikos, Finansų, Krašto apsaugos, Kultūros, Sveikatos apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto, Žemės ūkio ministerijos, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba pritarė be pastabų. Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija, Lietuvos profesinė sąjunga „Solidarumas“, Lietuvos darbo federacija, Lietuvos pramoninkų konfederacija, Lietuvos darbdavių konfederacija, Lietuvos verslo konfederacija pastabų per teisės aktuose nustatytą laiką nepateikė. Projektai patikslinti pagal Susisiekimo, Vidaus reikalų ministerijos, Europos teisės departamento, Teisingumo ministerijos (neatsižvelgta tik į pasiūlymus dėl kai kurių formuluočių) pastabas ir dalį Valstybinės darbo inspekcijos pateiktų pastabų. Neatsižvelgta į kai kuriuos Valstybinės darbo inspekcijos siūlymus (pvz., numatyti griežtesnius įpareigojimus darbdaviams instruktuoti į Lietuvą pagal užsienio valstybės jurisdikcijai priklausančio darbdavio pavedimą atsiųstam užsieniečiui ir kt.) bei į Lietuvos statybininkų asociacijos siūlymą (nustatyti, kad mokymasis būtų darbuotojo pareiga, o darbdaviui liktų tik instruktavimas).

Atitiktis Vyriausybės programai – Projektai tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Dalykinio vertinimo išvada:

- Siūlytina svarstyti tikslingumą Vidaus tarnybos statuto pakeitimų projektą teikti svarstyti atskirai nuo projektų. Dėl priemonių mokėjimo už darbą kenksmingomis, labai kenksmingomis ir pavojingomis darbo sąlygomis siūlytina Vidaus reikalų, Užsienio reikalų bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoms sistemiškai peržiūrėti ir įvertinti visų įstatymų (Vidaus tarnybos statuto, Diplomatinių tarnybos įstatymo, Asmenų delegavimo į tarptautines ir Europos Sąjungos institucijas ar užsienio valstybių institucijas įstatymo), numatančių tokias priemokas, nuostatas ir teikti Vyriausybei svarstyti jų pakeitimų projektus atskiru paketu.

Projektus siūlome **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime** ir patikslinti, įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos ir Teisės grupių pastabas ir pasiūlymus.